

12-ASIS FIZIKOS TURNYRAS
12-oji užduotis Nr. FT12-12 / 2019 03 22 – 2019 04 18

Sąlyga / FT12-12 ▼

Ritė magnetiniame lauke

Iš 1 mm skersmens aliumininio laido suvyniota 100 vijų 3 cm skersmens ritė yra patalpinta į vienalytį kintamo stiprio magnetinį lauką taip, kad jos simetrijos ašis yra lygiagreti lauko linijoms. Magnetinio lauko stipris tolygiai kinta $2 \text{ kAm}^{-1}\text{s}^{-1}$ greičiu. Aliuminio savitoji varža lygi $26 \text{ n}\Omega\cdot\text{m}$. Reikia rasti: 1) ritėje indukuotą elektrovarą; 2) šiluminę galią, išsiskiriančią ritėje ją užtrumpinus (ritės galus sujungus labai mažos elektrinės varžos laidininku).

Užduotį parengė Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto Fotonikos ir nanotechnologijų instituto docentas, mokyklos „Fizikos olimpas“ direktorius, jos steigėjų tarybos narys ir dėstytojas doc. dr. Stasys Tamošiūnas.

▲ Šis tekstas svetainėje www.olimpas.lt nuolat skelbiamas nuo 2019 03 22.

Užduoties aiškinamasis sprendimas / FT12-12 ▼

Duota: $d = 0,001 \text{ m}$; $N = 100$; $D = 0,03 \text{ m}$; $H'_t = 2000 \text{ Am}^{-1}\text{s}^{-1}$; $\rho = 2,6 \cdot 10^{-8} \Omega\text{m}$;
 $\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ H/m}$.

Rasti: E, P .

Pagal elektromagnetinės indukcijos dėsnį elektrovara yra tiesiai proporcinga magnetinio srauto $\Phi = BS$ (čia indukcija $B = \mu_0 H$, ritės skersinio pjūvio plotas $S = 0,25\pi D^2$) kitimo greičiui:

$$E = -N\Phi'_t = -0,25N\mu_0 H'_t \pi D^2;$$

$$E = -0,25 \cdot 100 \cdot 4\pi^2 \cdot 10^{-7} \cdot 2000 \cdot 0,03^2 \approx -177 \text{ (}\mu\text{V)},$$

čia ženklas „-“, rodo, kad pagal Lenco taisyklę priešinamasi magnetinio lauko stiprėjimui.

Užtrumpinus ritę, šiluma išsiskirs tik jos vidiniame varže:

$$r = \rho \frac{l}{S} = \rho \frac{4ND}{d^2}.$$

nes laido ilgis $l = N\pi D$, o skersinio pjūvio plotas $S = \pi d^2/4$.

Pagal Džaulio-Lenco dėsnį:

$$P = \frac{E^2}{r} = \frac{\pi^2 N \mu_0^2 H_t'^2 D^3 d^2}{64\rho};$$

$$P = \frac{\pi^2 \cdot 100 \cdot (4\pi \cdot 10^{-7})^2 \cdot 2000^2 \cdot 0,03^2 \cdot 0,001^2}{64 \cdot 2,6 \cdot 10^{-8}} \approx 0,1 \text{ (}\mu\text{W)}.$$

Užduoties aiškinamąjį sprendimą pateikė jos autorius doc. dr. Stasys Tamošiūnas.

▲ Šis tekstas svetainėje www.olimpas.lt nuolat skelbiamas nuo 2020 07 24.

Turnyro dalyvių sprendimų aptarimas / FT12-12 ▼

Užduotis tampa nesudėtinga taikant elektromagnetinės indukcijos ir Džaulio-Lenco dėsnius, tik gaila, kad sprendusių turnyro dalyvių labai sumažėjo. Tenka griežtinti ir vertinimo kriterijus, vienam iš jų pateikiant sprendimą ne pagal turnyro reikalavimus.

Užduoties sprendimų aptarimą parengė jos autorius doc. dr. Stasys Tamošiūnas.

▲ Šis tekstas svetainėje www.olimpas.lt nuolat skelbiamas nuo 2020 07 24.

Sprendimų vertinimo kriterijų ir jų verčių lentelė / FT12-12 ▼

Nr.	Sprendimų vertinimo kriterijus	Vertė balais
1.	Elektrovaros radimas	5
2.	Šiluminės galios radimas	5
3.	Nepateikti skaičiavimai	-0,5
4.	Netikslumai (kiekvienam iš kriterijų Nr.1-2)	iki (-1)
5.	Pateikta ne pagal reikalavimus	-5
Didžiausias galimas sprendimų įvertinimas		10

Sprendimų vertinimo kriterijų ir jų verčių lentelę parengė užduoties autorius doc. dr. Stasys Tamošiūnas.

▲ Šis tekstas svetainėje www.olimpas.lt nuolat skelbiamas nuo 2020 07 24.